

Policy (politika): zavestno poseganje politične skupnosti

Javna politika (public policy): je karkoli, kar vpliva na življenje ljudi (ve). Običajno to razumemo s pojmom policy.

Po Lasswellu in Kaplanu je policy načrtovana in namenjena. Jones govori o povezavi med politikom in politikom. Gre za potrebo imeti cilj, predmet in namen. Jones govori o povezavi med politikom in politikom. Gre za potrebo imeti cilj, predmet in namen.

Policy vsebina:

Distributivne odločitve, regulativne odločitve, redistributivne odločitve (Lowi).

- Distributivne policy- lahko dokaj izoliraš
- Regulativne- ne dopuščajo iste stopnje razčlenitve.
- Redistributivne- običajno zahteve po transferju bogastva v smeri k revnim.

Zakaj je študij (javnih) politik potreben?

- znanstveno razumevanje
- reševanje problemov
- policy priporočila

Politična znanost (politologija) je veda o političnem sistemu, vladi in ostalih institucijah, politikah in vplivu politik na družbo. Tradicionalno gre za opis institucionalne strukture in za filozofsko upravičevanje oblasti. Po modernem- behaviorističnem pojmovanju gre za procese in obnašanje v zvezi z vlado. Postbehavioristi pa se usmerjajo na posledice, rezultate, učinke politik.

Policy analiza ali analiza politik je oblikovanje strokovnih podlag, ki naj bi služile političnim odločevalcem v primeru političnega odločanja.

Lasswell poudari tako deskriptivno naravo policy analize (znanje »o« političnem odločanju- »of«) kot tudi preskriptivno vlogo (znanje »za« politično odločanje- »in« the policy process).

P.a. je aplikativna družboslovna disciplina z multiplimi raziskovalnimi metodami, argumenti in transformacijo policy relevantnih informacij. Je interdisciplinarna veda, hkrati pa je nekaj posebnega.

Izvori in spodbujevalci policy analize so:

- notranji- narasli družbeni problemi
- zunanji- behaviorizem- ukvarja se s kontrolo nad svetom/ postbehaviorizem; slednji se ukvarja s posledicami policy

Funkcija policy analize:

- deskriptivna
- preskriptivna

Vprašanja, s katerimi se ukvarja policy analiza:

- opis
- vzroki
- posledice

Zvrsti policy študije (policy analiza v širšem pomenu besede) so študije (Hogwood, Gunn):

- 1) Policy vsebine
- 2) Policy procesa
- 3) Policy outputov
- 4) Evaluacijske
- 5) Informacije za oblik. politik
- 6) Proces advocacy: za racionalnejše odločanje imeti boljši proces
- 7) Policy advocacy: argumenti za določeno politiko- je podlaga za izdelavo normativnih trditvev; ne gre torej samo za izdajanje predpisov.
- 8) Analiza politik- kavzalnost, vrednote, dejstva...

1) do 3) so bolj deskriptivne, 5) do 7) bolj preskriptivne; 4) je lahko oboje

Majchrzak je raziskovanje politik obravnavala na matriki 2X2 s komponentama fokusa in akcijske orientacije. Tako je dobila:

	Fokus: tehnično (konkretno)	Fokus: fundament. (abstr)
Akcijska orientacija- visoka	TEHNIČNA RAZISKAVA	POLICY RAZISKAVA
Akcijska orientacija- nizka	POLICY ANALIZA	TEMELJNA RAZISKAVA POLICY ANALIZE

Pri tem temeljne raziskave običajno delajo na faksih – je nekaj zelo splošnega. Tehnične raziskave pa se uporabljajo pri aktivnem reševanju čisto konkretne zadeve. Po drugi strani j e policy analiza manj akcijsko orientirana in bolj konkretna, policy raziskava pa je bolj splošna, a bolj akcijsko usmerjena (vključuje pa tudi policy anaizo in policy advocacy). **Policy raziskava** (Majchrzak): je proces raziskovanja in analiziranja temeljnih družbenih problemov, da bi ustvarjalcem politik dali akcisko naravnana priporočila (loči med p. analizo, tehnično raziskavo, policy raziskavo in raziskavo policy analize)

Primer vloge policy analize: Colemanovo poročilo

Coleman ugotovi, da črni otroci dosegajo slabše rezultate v šoli. Ugotovi, da velikost učilnice, finančno zaledje šole nima nobenega vpliva. Velik pa je vpliv družinskega ozadja tako učenca kot sošolcev. Na tej osnovi so črne otroke pričeli voziti v

šole, kjer so bili v razredu skupaj z belci. Toda rezultatov ni bilo. V drugem poročilu je Coleman ugotovil, da je prišlo do »bega« belih otrok. Kasneje pa je naredil še novo raziskavo, s katero je pokazal, da so učenci katoliških šol uspešnejši od učencev iz državnih šol zaradi socialnega kapitala- tesnih vezi med družinskim ozadjem, učenci, sošolci, šolo; to je ustvarilo velika pričakovanja in primerno disciplino.

Integrirano osnovno izhodišče policy analize po **Dunnu**:

	Policy performance		
Evaluacija	*		napovedovanje
Policy outcoma	*	problem	*
Opazovanje		*	priporočilo

Policy akcije

(* = strukturiranje problema)

Na tej osnovi: **Oblike policy analize:**

- usmerjene v iskanje problemov
- usmerjene v reševanje problemov
- retrospektivna- produciranje in transformacije informacij, ko so policy akcije že bile izvršene. Imamo 3 prevladujoče stile; na strokovno področje usmerjenega (bolj univerze), problemsko usmerjenega (že gledajo vzroke in posledice) in uporabniško usmerjenega.
- prospektivna- sintetiziranje informacij da lahko ustvariš policy alternative
- integrirana (za slednji dve)

Zgodovina:

1. Zgodnji izvori (zakoniki- npr. Hamurabijev, simbolni specialisti- Kautilya napiše Arthashastra, simbolni specialisti že napovedujejo posledice politik, obenem pa ostajajo mistični ali obremenjeni z rituali.)/ etimološki izvor je v IE *pur, kar pomeni naselbino, gradišče. Pri Anglo-Sasih in Romanih besedno ločimo med politics, politiko (boj za oblast) in policy, politio (konkretno policy). Pri Nemcih in Slovanih vse zajema beseda politika.
 2. 19. stoletje: **empirično raziskovanje**, statistika- analiza glede konjskih iztrebkov v Londonu je **prva policy analiza (policy prometa)- MacKenzie**. Le Play naredi študijo o delavcih in njihovih dohodkih.
 3. 20. stoletje: profesionalizem, usmerjenost v praktične probleme (Myrdal, Adorno, The American soldier)/ politološko gibanje- Weber, Mannheim, Lerner, Lasswell/ razvoj analicentrične perspektive- pobuda v rokah analitičnih sociologov. Postopoma od praktičnih problemov k izgradnji modelov.
 4. proti postmoderni družbi:
 - centralnost teoretičnega unanja
 - ustvarjanje novih intelektualnih tehnologij
 - širitev razreda profesionalcev
 - sprememba od dobrin k storitvam
 - instrumentalizacija zannosti
 - vloga informacij
- dve perspektivi: tehnokratsko usmerjanje (vpliv) in tehnokratski svet (podrejenost vladi)

POLICY PROCES IN POLICY CIKLUS

Pri klasifikaciji **policy pristopa** najprej ločimo razlikovanje na policy proces(in ciklus) na eni, in na policy vsebino na drugi strani. Pri policy vsebini glej Lowi (distributivne, redistributivne in regulativne politike) in Easton (avtoritarne odločitve, asociativne odločitve)

Policy proces

Analiza policy procesa se usmerja na družbene, javne probleme in aktivnosti političnih akterjev k njihovem reševanju.

Lasswell (pomembno!): informiranje- promocija- preskripcija- invokacija- aplikacija- terminacija- evaluacija.

Dye: identifikacija problema- oblikovanje predlogov (agenda) – legitimizacija (izbira in legalizacija)- implementacija- evaluacija

Pal: definicija problema- postavljane agende- formulacija- sprejem politike. evaluacija

Hogwood in Gunn: približno naslednje faze policy procesa:

1. prva faza: iskanje problema
2. druga faza: filtracija problema
3. tretja faza: definicija problema
4. četrta faza: napovedovanje/ ekstrapolacija
5. peta faza: ugovori in proiritete
6. šesta faza : analiza opcij
7. implementacija
8. evaluacija - kakšne so posledice

9. feedback

Dunn je opredelil naslednje faze:

1. agenda setting; strukturiranje problema
2. formulacija politike; napovedovanje
3. sprejetje politike; priporočila
4. implementacija; opazovanje
5. Umestitev (assessment) politike; evaluacija

Charles Jones:

1. identifikacija (od zaznave problema do agende)
2. formulacija predloga
3. legitimizacija
4. financiranje
5. implementacija
6. evaluacija
7. nadaljevanje ali zaključek

faze 2., 3. in 4. lahko vidimo tudi kot eno fazo- razvoj

Brewer, de Leon:

1. iniciativa
2. ocena
3. selekcija
4. implementacija
5. evaluacija
6. zaključek

Ripley:

1. agenda
2. formulacija in legitimacija
3. implementacija
4. evaluacija

Grdešič (pomembno!!):

1. **def. problema** : a) iniciativa b) mobilizacija akterjev c) agenda- dnevni red : subjekti (policy akterji; železni trikotnik, problemske mreže, korporativizem, kabinetska vlada-VB), kontekstualni dejavniki (ekonomija, ideje, kultura)
2. izbira policy rešitve- oblikovanje **alternativ**
3. **odločanje-**
4. **implementacija-** kritična točka!
5. **Evaluacija**

Policy proces poteka do evaluacije. **Policy cikel** pa je celotna kontrola nad zadevo in zajema še:

6. terminacija
7. policy reakcije in politična predelava

Policy cikel: pravzaprav gre za razumevanje policy procesa **kot krožnega procesa**. Policy proces je namreč nelinearen, kompleksen, politično obarvan.

Tipi policy sprememb v svojih idealnih okoliščinah so: inovacija, zamenjava, nadaljevanje, brisanje,...

VLOGA VREDNOT V POLICY ANALIZI

Razum in etika v policy analizi:

Kontekst:

- personalni: izražamo vrednote
- standardni: umeščamo vrednote (npr. veina državljanov je za to in to)
- idealni: univerzalne vrednostne sodbe (npr. človekove pravice)

Vrednostni relativizem in znanstveni instrumentalizem- to ni pravi odgovor- policy analiza je zelo odvisna od vrednot! Pravzaprav je vsaka policy analiza potencialno »ideološka«- zato je najbolje, da vrednote napravimo vidne.

Povezanost treh elementov po Palu:

1. interesi- nanašajo se na ohranitev širitev inustvarjanje okoliščin, ki bodo služile ciljem nekoga (ekonmski int., estetski int)
2. vrednote- so moralni principi, ki naj bi se jih ljudje držali; pride lahko do neskladja med interesi in vrednotami, čprav ljudje težijo, da to dvoje čimbolj prekrijejo.
3. vzročne predpostavke- za isti problem lahko dva človeka vidita čisto drugačne vzroke

Maychrzak- konflikti vrednot in vrednote višjega reda.

Konflikt vrednot: poskusi konsenz, poskusi razviti nov model, poskusi se pozivati na vrednote višjega reda, lahko ugotoviš da pomanjkanje info. vodi v pom. Konsenza, lahko ugotoviš, da pač konflikt bo ostal.

Vrednote višjega reda:-npr. spoštovanje, mir, blagostanje, ...

Tipologije teh vrednot.

Grob: odprava revščine, zaščita skupin ki so nesposobne za neodvisno življenje, kontrola kriminala, izboljšanje delovnih pogojev

Lasswell: blagostanje, ljubezen, sposobnost, spoznanje

Fischer: socialna pravičnost, javni interes

Angell: spoštovanje, civilne in verske svoboščine, mir, odzivna demokracija, humanitarizem.

OPREDELITVE POLICY PROBLEMA, POSTAVLJANJE DNEVNEGA REDA IN REŠEVANJE SOCIETALNIH PROBLEMOV

Opredelitev policy problema:

Kako definiramo problem?

Mobilizacija akterjev

Dunn: strukturiranje policy problema: občutenje problema (dobiš problemsko situacijo); iskanje problema (dobiš metaproblem); definicija problema (dobip substančni problem); specificiranje problema (dobiš formalni problem);

Metode strukturiranja problema:

- analiza idej (določitev meje metaproblema)
- klasifikacijska analiza (razjasnitev konceptov)
- hierarhijska analiza (klasifikacija vzrokov)
- sinektika (prepoznavanje podobnosti med problemi)
- brainstorming (generiranje idej)
- analiza multiplih perspektiv (generiranje vpogleda)
- analiza predpostavk (kreativna sinteza konfliktnih predpostavk)
- argumentation mapping (umeščanje predpostavk)

Agenda:

Teoretični pristopi:

- organizacijski pristop
- interesni pristop
- ekonomski pristop

modeli dnevnega reda (Modeli agenda settinga):

- procesualni modeli (Cobb, Ross). Ločita naslednje tri:
 1. model zunanje iniciative (s strani civilne družbe)
 2. model mobilizacije javnosti (elitistični)
 3. model notranje iniciative (vojska, policija)

Lahko pa temu dodamo še:

4. kombinacija modelov
 5. naddržavne organizacije
 6. zunanja iniciativa (npr. prilagajanje Slovenije EZ)
- J. Kingdon: »policy okna«

Vrsta vsebine (npr. lokalna- nacionalna,)

Subjekti dnevnega reda: policy akterji

Dinamika dnevnega reda

Kontekstualni dejavniki (ekonomija, ideje, kultura)

Neodločanje.

Policy proces kot lijak- filtracija problem pride do elit

Vloga medijev.

Izbira policy rešitve: izbrati alternativo, metode oblikovanja policy rešitev, vrednotenje alternative

Problemi pri reševanju problemov:

- omejitve vladne moči
 - nestrinjanje v čem je problem
 - subjektivnost v interpretaciji
 - omejitve glede dizajna raziskovanja
 - kompleksnost človekovega obnašanja
1. izbira alternative: državni akterji in nadržavni akterji želijo svoje interese afirmirati
 2. vrste in metode oblikovanja policy rešitev: rešitve glede na področje (npr. gospodarske), glede na subjekte alternative (vladni, nevladni), ali populacije, na katere se posledice nanašajo
 3. Vrednotenje alternative:
 - prognoza policy rešitve
 - učinkovitost policy rešitve

- pravičnost in enakost
- priporočila alternative

Odločanje

Kot legitimacija

Kot selekcija- izbira med predloženimi policy rešitvami

DETERMINIRANOST POLICY PROCESA S KONTEKSTUALNIMI DOLOČNICAMI

Policy proces je zakoličen z različnimi kontekstualnimi determinantami.

Te določnice so npr. zelo vidne pri postavljanju stvari na dnevni red. al pri tem loči naslednje koncentrične vplive, ki se »ovijajo« okrog policy:

- kultura- kot najsplošnejši vpliv
- demografija
- razredni konflikt
- institucionane rutine
- skupinske strategije
- posamezniki

Podobno Grdešič glede kontekstualnih dejavnikov, ki vplivajo na postavljanje dnevnega reda:

- ekonomska razvitost
- ideje in kultura
- socialna klima
- strukturne značilnosti

seveda te determinante vplivajo že na samo zaznavanje oziroma na pojav problema. In prav tako jih najdemo skozi ves policy proces.

Policy proces lahko obravnavamo iz perspektive **lijaka** (fuel):

Zgodovinski in gospodarski pogoji
Socialno-ekonomski faktorji
Množično politično obnašanje
Vladne institucije
Obnašanje elite

output

Po Dahlu imamo sledeče dejavnike:

- družba
 - a) tip ekonomije
 - b) tip lastništva
 - c) socialna struktura
 - d) družina
 - e) vrednote
 - f) odnos med družbo in državo
- politični sistem (npr. državljanstvo, človekove pravice)
- politična kultura

➤ **POLICY PROCES V KONTEKSTU DEM. PREHODA**

?

POLICY AKTERJI, POLICY ARENA IN POLICY OMREŽJE

Policy akterji so vsi, ki sodelujejo v oblikovanju politik (posameznik, skupina, institucija). Bistvena značilnost polici akterjev je njihova aktivnost- niso vsi udeleženci policy procesa (stakeholders) tudi že policy akterji, policy playerji! Obstajajo:

- akterji v državni sferi
- akterji v civilni družbi

Oboji se velikokrat medsebojno prepletajo.

Po Palu so skupine policy akterjev:

1. Državni akterji- institucije in organi- zakonodajne institucije, izvršilni organi in pravosodni organi (dostop do informacij). Pal govori o dveh načinih oblikovanja politik: od spodaj navzgor (običajno izven državne sfere) in od zgoraj navzdol (zlasti državni organi)- nekako je vsiljen.
2. Interesne organizacije- tudi politične stranke -politične stranke, poklicna združenja, prostovoljne organizacije, tematske skupine
3. informacijski sektor - (objektivnost): svetovalci, raziskovalni centri, strokovnjaki, mediji
4. državljani- bistvena je aktivnost! Najobčutljivejši del- so najšibkejši člen! izvrševanje državljanjskih pravic! Moraš biti aktiven; a je npr. dovolj da greš na 4 leta na volitve, da si policy akter?

Lowi glede na stopnjo kohezije loči:

- posamezniki, organizacije, korporacije
- skupine
- združenja

Grdešić govori o:

- akterjih znotraj političnih institucij in vlade (zakonodajalci, politični funkcionarji, administracija, uprava)
- akterjih izven državne oblasti (raziskovalci, znanstveniki, javnost, množični mediji, politične stranke...)

Viri moči policy akterjev:

- materialni
- finančni
- informacijski (v Sloveniji podcenjeno)

Državljeni kot policy akterji

Ko posameznik sodeluje v javnem življenju je še to premalo, da bi lahko dejali, da je policy akter, zato mora obstajati še članstvo v določeni skupini (po Pal-u).

Dryszok: izvrševanje državljanjskih pravic razlikuje posameznika od "gledalca" in kot policy akterja.

Državljanke pravice so skupek "meščanskih pravic", političnih pravic in socialnih pravic, ter dostop do njih.

- meščanske pravice: (civil rights) so povezane s sfero civilne družbe = osebna svoboda, svoboda govora,

lastninska pravica, pravica do sklepanja pogodb, pravica do dela (18. stoletje)

- politične pravice: (19.stoletje) pravica do sodelovanja v javnem življenju = volitve, združevanje, pravica da smo izvoljeni

- socialne pravice: (20.stoletje, posebej še po 2. sv. vojni) država blaginje, socialni servisi, vzgoja in izobraževanje, pravica do socialne varnosti.

Sodelovanje državljanov v policy procesu:

- dostop do informacij
- oblikovanje dnevnega reda
- implementacija politik
- evaluacija politik

Policy arena je **politični prostor**, kjer se odvijajo in razvijajo odnosi med akterji. Primeri: energetika in okolje, zunanje zadeve, kazensko pravosodje. Vsaka arena ima svoje področje (npr. energija je področje policy arene energetike in okolja)

Pri sodelovanju med policy akterji govorimo o **policy omrežjih- policy networks**. (železni trikotnik, policy skupnost, policy drevo). Razvejanosti mreže lahko primerjamo s kapilarnim sistemom in z računalniškimi mrežami. Policy akterji so omreženi v omejenem obsegu. Policy omrežja so odgovor na razmejitev med državo in civilno družbo. Ukvarjali so se z vprašanjem kako to razmejitev preseči. V VB in ZDA so se s tem največ ukvarjali. Iskali so torej definicijo za razmerje med policy akterji (karje bila delovna definicija)

Na tej osnovi so prili do definicije: Policy omrežja je analitični model, ki naj bi pomagal sistematizirati odnose med državo in organiziranimi interesi (civilno družbo).

Vrste povezanosti policy akterjev:

- železni trikotnik- gre z aodnose med vlado in organiziranimi telesi
- problemske mreže – gre z azelo kompleksne odnose
- korporativizem- gre za institucionalizacijo odnosov
- kabinetska vlada- VB

Primer:

- **Železni trikotnik** (odnosi med vlado in organiziranimi interesi)

DELODAJALCI

ZAKONODAJALCI

Poudarja, da so razmerja med akterji nespremenljiva, kar pa za današnje čase ni več sprejemljivo.

- korporativizem

VLADA

SOCIALNOEKONOMSKI SVET

ZAKONODAJALCI

Razmerja med akterji so spremenljiva. Vlada daje po pogodbi v zakup določene servise.

Policy skupnost je ožji pojem kot policy omrežje.

Definicija policy omrežja: so bolj ali manj institucionalizirane, komunikacijske in odločevalske oblike na področju oblikovanja določene politike (po I: Lukšiču).

Van Waarden: strukturna dimenzija policy omrežja:

1. Število in tipi akterjev: v sferi politike so to politiki, v sferi interesov so to interesne skupine in v sferi birokratov so to policy makerji. Jih je veliko število in so različni (akterji so večsektorski). Pomembno je tudi, katere interese zastopajo, kake resurse imajo.
2. Funkcije omrežja- odvisne so od akterjev v omrežju, financ, obsega policy problema. Npr. pomen lobiranja. Gre za naloge omrežja, ki so odvisne od akterjev policy omrežja, finančnih sredstev in pa od obsega določenega policy problema. Ko je problem postavljen in dan na dnevni red preneha funkcija omrežja. Funkcija je tudi osvetlitev problema.
3. ravnotežje moči znotraj omrežja- obstajajo predvsem asimetrična, redkeje simetrična omrežja. Posamezni akterji imajo različno moč.
4. struktura omrežja (povezovalni vzorec)- npr. tip članstva
5. institucionalizacija omrežja- struktura omrežja je bolj ali manj strukturirana. Bolj, ko so omrežja strukturirana bolj so stabilna.
6. pravila vedenja in upravljanja- to je povezano z institucionalizacijo omrežja. (npr. ad hoc omrežja)
7. strategije akterjev o delovanju- nanašajo se na vse predhodne točke, povezane so zlasti s funkcijo omrežja.

Policy mreža

- struktura povezav
- struktura interesentov
- struktura moči

Meja omrežja. Zamejeno je z vsemi dimenzijami omrežja – vsak udeleženec (akter) prepozna subjektivno mejo. Funkcija omrežja bi bila kvalitativna črta meje.

Policy omrežja so oblika institucionalne povezave med privatno in javno sfero (Katzenstein).

Primer policy omrežja

Denacionalizacija in cerkev

Akterji: cerkev, država, stranke, zainteresirana javnost

Funkcija: odločevalska funkcija - kdo odloča – parlament

Ravnotežje moči

Struktura omrežja: odnosi med akterji – dominantnost določenih akterjev

Kritika policy omrežja:

»kanta za smeti« (Marsh, Olsen)

»policy okno« (Kingdon)

Skupno tem kritikam je, da poudarjajo kaotičnost policy procesa. Pojavljajo se zlasti zadnjih 10 let. Policy procesi naj bi v resnici potekali povsem drugače kot to predvidevajo dotedanji pristopi. Potekali naj bi kaotično (ni jih možno deliti po fazah, krogu). **Marsh in Olsen** sta iznašla izraz »kanta za smeti«; ta model predvideva, da policy procesi plavajo okrog in iščejo probleme. **Kingdon** govori o »policy oknu«. Pravi, da imamo v družbi tri tokove:

- tok rešitev
- tok problemov
- tok politik

Ko se vsi trije tokovi srečajo, se odpre policy okno in policy problem se prične reševati

Oba pristopa trdita, da:

- rešitve niso v sredini, rešitve tudi iščejo probleme
- tokovi se selijo, omrežja razpadajo in znova nastajajo (tradicija pa vseeno neko strukturo išče)
- kaotičnost

MODELI ZA POLICY ANALIZO

Policy modeli (Dunn) so poenostavljene reprezentacije izbranih vidikov problemske situacije, ki so konstruirane za praktične potrebe. Tako imamo lahko več modelov:

- npr. imamo modele policy argumenta (glej dalje pri policy argumentu)
- modeli dnevnega reda (glej nazaj)
- modeli odločanja
- policy omrežja (glej nazaj)

Tipi policy modelov: lahko so deskriptivni ali pa normativni (tu imamo preskripcijo). Obe obliki lahko najdemo kot verbalni model (najenostavnejši- uporaba vsakdanjega jezika), simbolni ali proceduralni model (slednji kaže dinamične povezave- npr. razni cikli), Obstaja tudi razlika med **surogatnim** modelom (ki naj bi bil veljavna reprezentacija substančnega problema) in modelom **perspektive** (model kot ena od možnosti).

Katere modele odločanja poznamo (Dye, Grdešič):

1. Institucionalizem: ključna vloga vezi med institucijami in policy (primer: cheqs and balances system)
2. Procesni model; Jones: faze , policy se kaže preko njih.
3. teorija skupin; Truman: policy določajo interakcije med skupinami- obvladati je potrebno konflikt med skupinami.
4. teorija elit: vladajoča manjšina zasleduje predvsem svoje interese, množica je pasivna, spremembe bodo inkrementalne= majhne, postopne
5. racionalizem- dosega maximum družbenih koristi
6. Simonov model omejene racionalnosti= ne gre več za maksimiranje vrednosti, ampak za optimacijo vrednosti
7. inkrementalizem; Lindblom:nadaljevanje preteklih politik z manjšimi spremembami
8. teorija iger: soodvisnost- predvidevati in upoštevati je potrebno delovanje drugega.
9. teorija javne izbire; Buchanan: Političnega človeka preučevati z merili trga.
10. sistemska teorija; **Easton** (model okoljeinputi /zahteve, opora* odločitve in akcije/ output=izplen outcomes= učinki okolje) in Thomas **Dye** (trikotnik interakcije med stakeholderji, javnimi politikami in policy okoljem-ki je specifični kontekst, v katerem se pojavljajo dogodki)
11. Mixed scanning- Etzioni- predlaga srednjo pot med preskriptivnimi in deskriptivnimi vsebinami
12. Deskriptivni modeli: Allison (racionalni policy model, model organizacijskih procesov, model birokratske politike), Odločanje v pogojih organizirane anarhije- »kanta za smeti« (Cohen, March, Olsen)

TIPI VELJAVNIH POLITIK

Tipi politik

Glede na nominalne kategorije

- področje (energetsko, kmetijstvo)
- civilne skupine (politika do tujcev, begunska politika)
- institucionalni okvir (komunalna, deželna, zvezna)

Lowi: distributivna, redistributivna, regulativna.

Distributivna: prispevki države za občinsko ali regionalno infrastrukturo

Redistributivna: država vzame nekomu, da lahko drugim daje (zdravstvo, šolstvo)

Regulativna: zaščita pri delu, prometna zakonodaja

Tipi politike glede na kakovost

1) Materialna:

- pozitivni prispevki
- Finančni programi
- negativni prispevki
- infrastrukturni programi
- stvarni programi

2) Nematerialne usluge

- humane usluge (socialne usluge)
- stvarne usluge (čiščenje ulic)
- regulativna politika

Tipi politik glede na vodilno načelo

- zapoved oziroma prepoved

- spodbuda
- ponudba
- prepričevanje oziroma pojasnjevanje
- zgled vzor

POLICY MEHANIZMI IN POLICY INSTRUMENTI

Policy mehanizmi so sredstva, orodja, ki jih ima na voljo policy akter za reševanje policy problema.

Tipologija policy mehanizmov po Ann Maychrzak:

1. ukrepi povezani z informacijo (zadrževanje in., brainstorming, okrogle mize)
2. finančne aktivnosti in ukrepi (davki, proračun)
3. regulativne in kontrolne aktivnosti (inšp. Nadzorstvo, standardi)
4. operativne aktivnosti (konkretni servisi)
5. policy ukrepi (ukrepi, ki umeščajo politiko)
6. raziskave in razvoj (pomen objektivnosti)

Policy instrumenti so konkretna sredstva:

Po McDonellu imamo:

1. pravna pravila (doseganje poslušnosti)
2. denarne in druge spodbude (za določen način obnašanja)
3. jačanje kapacitete, denarne investicije (za povečanje nekega sredstva)
4. spremembe, sestava, prenos ali sprememba pooblastil in strukture moči (da vplivaš na proizvodnjo in distribucijo storitev)

DILEME GLEDE VLOGE DRŽAVE

Koncept Lauhman&Knoke, da je država kot policy subjekt kompleksen sistem. Obravnavata državo kot krovni koncept v katerega so vključeni vladni in nevladni akterji, ki so si enakovredni.

Delitev državnih akterjev in njihovih funkcij:

- legitimna moč
- legitimna uporaba sile
- država blaginje
- država ekonomskega vplivanja

Zakonodajni organi (parlament): sprejemajo obvezujoče odločitve in postavljajo vprašanja na dnevni red – to moč jim daje mandat, ki mu je dodeljen na volitvah in to mu daje legitimnost. Omejitve parlamenta:

- v parlamentu si sedijo nasproti nasprotniki
- ima na voljo manj znanja kot npr. vlada ima pa moč, da zahteva informacije

Sodni organi: imajo najmanj neposrednega vplivanja na oblikovanje politik. Sodna oblast, bi naj bila neodvisna in to ji bi naj zagotavljalo objektivnost.

Izvršna veja oblasti (vlada, vladne agencije, ministrstva): **vlada naj bi imela na razpolago veliko količino znanja in informacij – zato ima bolj celovit pristop k reševanju policy problema.** Hkrati ima vlada največjo možnost kontrole implementacije. **Vloga vlade in njej podrejene uprave se je v današnjem času zelo povečala na račun parlamenta.**

Sredstva (instrumenti), ki jih država uporablja za oblikovanje politik(po Ann Maychrzak):

- pravna pravila
- finančne spodbude
- investicije
- operativne aktivnosti

Druga delitev sredstev- gre za policy mehanizme (po Ann Maychrzak):

- informacijski mehanizmi (identifikacija problema ipd.)
- finančni ukrepi (subvencije, posojila ipd.)
- regulativne in kontrolne aktivnosti (pravna pravila)
- operativne aktivnosti (konkretne aktivnosti, ki jih izvaja država za povečanje kapacitet povezane z drugimi mehanizmi)
- policy ukrepi (vsi tisti ukrepi, ki definirajo prioritete kaj naj se rešuje kot problem, ali pa tudi neodločanje)
- raziskave in razvoj (tesno povezano z informacijskimi mehanizmi, vpliv strokovnjakov)

Vloga države

Koliko države in koliko trga je potrebno? Vprašanje regulacije oziroma deregulacije države – se veže na informacijske sisteme.

- širitev javnih servisov
- vmešavanje v ekonomsko sfero več države
- programi javnih del

Vsi ti ukrepi so se izvajali zaradi ekonomske prosperitete, vzdrževanja stabilnosti v državi in socialne blaginje.

Kaj je to stil vladanja ??

Koliko države je potrebno? Gre za vprašanje regulacije oz. deregulacije države.

Richardson: stil vladanja ga. Thatcherjeve- je zelo sprostila trg- toda zato je morala na novo (de)regulirati, centralizirati politiko, uvajati nov stil vladanja- ali je torej res bilo »manj« države?

Pred Thatcherco je bil odnos med vlado in ostalimi policy akterji bogat, kompleksen, stabilen, utečen. Vendar pa se začne tudi državni intervencionizem. Na eni strani imamo močno državo, na drugi pa močno civilno družbo.

Potem pride »železna lady« in vse postavi na glavo. Prevlada stališče, naj se državljanje neha ujčkati, naj se država umakne iz trga, naj se sami znajdejo, naj imajo sami moč, naj sami odgovarjajo zase.

Richardson ugotavlja zakaj ta sprememba stila vladanja:

- tudi po drugih evropskih državah na oblast pridejo konzervativci
- zelo močna zahteva po spremembi
- le ona imela neko dolgoročno vizijo razvoja

Richardson nadalje ugotavlja kaj je bilo s to spremembo:

1. uvajanje tržnih pravil na zelo širokih področjih
2. cilj= zmanjšati javno porabo
3. deregulacija
4. privatizacija

Richardson potem analizira konkretne rešitve v zakonodaji:

Ad 1. na novo definirajo, regulirajo

Ad 2. in ad 3. pride do centralizacije politike- pride do obračuna s sindikati

Ad 4. pomeni nov stil vladanja

Je bila VB torej res šibka država? Ne intervenira v gospodarstvo (v tem smislu je šibka)- kaj pa obračun s sindikati?

Vladavina Thatcherce je bila ekonomsko zelo uspešna, toda:

- koliko je zaslužna njena politika?
- Koliko je to vpliv gospodarskega ciklusa

Theda Skockpol: meni, da smo nekako pozabili analizo države, da gledamo vse ostalo (stranke, interesne skupine), stare analize pa zavračamo.

Loči dva pristopa:

- centralno obarvani pristop
- državno obarvani pristop:država je v nekem smislu tudi (relativno) avtonomna, ima značilnosti, ki jih drugi policy akterji nimajo in je neodvisna od drugih parcialnih skupin.

Skockpolova pa zahteva:

- **holistični pristop** do države- ne smeš gledati le parcialno. Ta pristop naj bi bil boljši od centralno obarvanega ali državno obarvanega pristopa pri analizi države. Njena hipoteza je, da država bolje kot drugi policy akterji ureja zadeve. Vsekakor pa je močnejša od ostalih policy akterjev. Skockpolova celo trdi, da je objektivnejša. Skockpolova nadalje predlaga dva pristopa: 1. država kot policy skupnost (v njej se srečujejo tako državni kot nedržavni policy akterji: znotraj tega se odvijajo boji za stil vladanja, boji o odločanju o javnih zadevah), 2. societalni pristop (združenja)- prvi pristop ga presega.

RAZISKOVALNE METODE IN TEHNIKE

Metode: so relativno splošne procedure za proizvajanje in transformiranje policy relevantnih informacij. Dunn jih razvršča v tri glavne skupine: cost-benefit analiza, časovno-serijske analize in meta-analiza (sinteza raziskav). Majchrzakova pa pri tehnični govori o naslednjih metodah.

- usmerjena sinteza
- sekundarna analiza
- naravni eksperiment (površni eksperiment in kvazieksperiment)
- kvalitativne metode (diskusija izbrane skupine, globinski intervju, opazovanje z udeležbo)
- pregledi
- študije primera
- cost-benefit in cost-eficiency analiza

Npr Dunn glede strukturiranja problema govori o naslednjih metodah:

- analiza idej (določiš meje metaproblema)
- klasifikacijska analiza
- hierarhijska analiza (identifikacija verjetnih vzrokov)
- synectics- prepoznavanje podobnosti med problemi
- brainstorming- generiranje novih idej, ciljev, strategij
- analiza multiplih perspektiv – generiranje vpogleda

- analiza predpostavk – kreativna sinteza konfliktnih predpostavk
- argumentation mapping- umeščanje predpostavk

Tehnike: so relativno specializirane procedure, ki jih uporabljamo skupaj s policy metodami, da lahko odgovarjamo na bolj specifična vprašanja- tako npr. iščemo korelacije..

Hogwood/gunn: Npr pri napovedovanju imamo **tehnike presojanja**

Te so:

- Delfi- gre z aintuitivno presojo ljudi, ki imajo informacije
- Brainstorming ali viharjenje možganov; v prvi fazi generiraš ideje, nakar v drugi fazi in šele tedaj ideje vrednotiš
- matrika navkrižnih vplivov- lahko delno ugotoviš, da neke napovedi res niso smiselne
- pisanje scenarija- gre za hipotetične sekvence dogodkov, ki so skonstruirane z namenom usmerjanja pozornosti na neke vzročne procese

Pri analizi možnosti/ opcij pa imamo (spet Hogwood/gunn)tehnike

-linearnega programiranja, dinamičnega programiranja, pay-off matriko, drevo odločanja (decision tree), analizo rizika, teorijo veriženja, modele inovacije.

Sicer pa je lahko meja med tehnikami in metodami včasih zelo nejasna. Tako vidimo, da je brainstorming lahko obravnavan kot tehnika ali kot metoda.

POLICY ARGUMENT

(Dunn)

Je trditev in utemeljena predpostavka, ki podaja razloge zakaj naj bi bila informacija transformirana na določen način. Je glavno vodilo za vodenje razprav glede izhodišč politik. Osnovan je na znanstveni trditvi.

Struktura policy argumenta.

*Elementi policy argumenta

Policy relevantne (I) informacije	Kvalifikator (Q)	Policy zahteva (C)
--------------------------------------	------------------	--------------------

Jamstvo (W)

Spodbijanje (R)

Opora (B)

Opora (B)

***Znanstvene trditve** so sklepi policy argumentov. 3 vrste: Oblovalne (dizajn- priskrbiš razloge, da nekaj obstoji), evaluativne, advokativne.

Znanstvene trditve so :

- razsežnostne (niso dorečene)
- erotetične (vsi elementi so pazljivo obdelani)
- kontekstualne (optimalno verjetnostne glede na kontekst)
- dinamične
- sistematične

Pri policy argumentu imamo strukturalni model kot nasprotje standardnemu analitičnemu mišljenju- ta model ima vrsto prednosti:

- več možnih informacij
- upoštevanje vseh stakeholderjev (udeležencev)
- motrenje predpostavk
- policy argumenti so družbeni procesi, ki vsebujejo vsaj dve nasprotujoči si strani
- upoštevanje etičnih trditev
- multiple oblike

Kriteriji za verjetnostne ocene: policy argument ne poteka na osnovi fatalistične dedukcije, ampakima nepopolne premise- entineme; zato govorimo o **entinematični dedukciji**.

Načini policy argumetiranja:

1. avtoritativni
2. statistični
3. klasifikacijski/ argument članstva
4. argument z uvidom
5. analicentrični
6. eksplanatorni
7. pragmatični
8. argument etike

POLICY NAČRT IN POLICY ANALIZA V POLICY PROCESU KOT PROCES PREDELAVE INFORMACIJ

Policy načrt: 3 elementi (vrednost, kontekst, izbira pristopa)
Policy načrt kot izbor policy sredstev (instrumentov)

Načrt policy analize

1. Zvrst policy analize
2. Razvrstitev problema
3. metodologija
4. hipoteza
5. raziskovalne tehnike
6. izpeljava
7. zaključek

Dunn: imamo proces predelave naslednjih informacij:

- policy problem- je nerealizirana vrednota, potreba, možnost izboljšave
- policy izgled (performance)
- policy prihodnost- informacije o prihodnosti
- policy akcije- dejanja, serije dejanj v smeri policy alternative
- policy učinek (outcome)- opazovana posledica policy akcije.

PROFESIONALNE ETIČNE DILEME ANALITIKOV POLICY PROCESOV OZIROMA POLITIK

Vsebinske in etične dileme policy analize (Nagel)

1. optimizacijska dilema (meja med analitikom in odločevalcem)
2. dilema glede privrženosti
3. dilema glede nepredvidljivih posledic
4. dileme vezane na vrednote

metodološke dileme

1. senzitivnost pri analizi!
2. dilema o učinkovitosti raziskovanja
3. dilema glede souporabe raziskav- varstvo os. podatkov
4. dilema glede veljavnosti raziskav
5. dilema o postavljanju ljudi v različne položaje

Odnos policy analitika do klientov:

- . zavezanost vrednotam demokracije
- . popolna poštenost
- . neuporaba dostopa do podatkov za privatne interese
- . analitičan in osebna integriteta
- . odgovornost do klienta

POLICY RAZISKAVA- ANN MAJCHRZAK

Policy raziskava (Majchrzak): je proces raziskovanja in analiziranja temeljnih družbenih problemov, da bi ustvarjalcem politik dali akcisko naravnana priporočila (loči med p. analizo, tehnično raziskavo, policy raziskavo in raziskavo policy analize)

Kontekst policy raziskave:- aspekti policy arene:

- ugotovitve policy raziskave so le eden od inputov v policy odločitve
- policy se akumulira, ne pa dela
- že sam proces oblikovanja policy je tako kompleksen kot sama policy

Tipi policy raziskav:

Glede na vir: ali je vir naročnik ali ne

Glede na fokus problema- ali je definiran ali stopljen?

Glede na organiziranost: ali so potreben spremembe organizac. postavitev?- npr. rabiš urade za planiranje ali ne?

Karakteristike policy raziskav:

1. Je multidimenzionalna (kompleksnost problema)
2. uporablja empirično induktivne orientacije raziskovanja
3. daje odgovor uporabnikom študije
4. policy raziskava eksplicitno vsebuje vrednote (vrednote uporabnikov študije, normativne vrednote družbe na slošno, raziskovalčeve vrednote)

Faze policy procesa glede na policy raziskavo:

1. Priprava
2. Konceptualizacija
3. tehnična analiza
4. analiza priporočil
5. komunikacija

Priprava

*Policy kontekst družbenega problema

1. glavnopolicy izhodišča
2. ali že obstajajo kake odločitve
3. kdo so ključni stakeholderji
4. struktura moči v procesu oblikovanja politik

*Definicije in vrednote glede družbenega problema

*tipi izvršljivih priporočil (npr. inkrementalne)

*viri za študijo

***Stopnje v iskanju informacij:**

1. izberi družbeni problem
2. prepoznavaj ključne politične zaključke
3. analiziraj legislativno zgodovino.
4. pridobi prejšnje raziskave oziroma napore za izboljšavo
5. ugotovi organizacijske poteze teles, kisprijemajo odločitve
6. zasnuj model procesa policy odločanja
7. intervjuvaj stakeholderje
8. strni nformacije- sinteza

*odloči se ali greš v raziskavo:

- ali jo je sploh možno izvesti?
- Sem prava oseba za to?

Konceptualizacija policy raziskave:

1. razvij preliminarni model odločanja (konflikt, vrednote višjega reda- upoštevaj)
2. formuliraj specifičnavprašanja raziskave (o tipu učinkov, o vidiku družbenega problema, o identifikaciji prožnih spremenljivk, o formulaciji raziskovalnih vprašanj)
3. izbira sodelavcev raziskave

Tehnična analiza:

1. operacionalizacija spremenljivk
2. izbira metode naloge za potrebe tehnične analize ; pri tem navaja -usmerjena sinteza, sekundarna analiza,- naravni eksperiment (površni eksperiment in kvaziekperiment), kvalitativne metode (diskusija izbrane skupine, globinski intervju, opazovanje z udeležbo), -pregledi, -študije primera, -cost-benefit in cost-efficiency analiza
3. rezultati in zaključki= vednost o analizi
4. razvoj poskusnih priporočil (in odločitev)

Analiza priporočil

1. Analiza izvršenih (implementiranih) parametrov (analiza policy stakeholderjev- jih reduciraš, razvrstiš; analiza organizacijskih parametrov)
2. Napoved oz. ocena potencialnih posledic priporočila
3. Določanje verjetnosti , da bodo priporočila adekvatno vključena

4. Priprava končnega priporočila.

Komunikacija

Med političnim raziskovalcem in političnim dejavnikom- tistim, ki sprejema odločitve.

1. komunikacija ves čas študije
2. komunikacija z različnimi uporabniki študije
3. predstavitev – učinkovita
4. ustna komunikacija je praviloma uspešnejša od pisne.

IVAN GERDEŠIČ- povzetek knjige

POLITIČNO ODLOČANJE

Vrhunsko moč imajo tisti ,ki odločajo kaj se bo odločalo- Agenda proces.

Policy-analiza pomeni ukvarjanje s problemi katerim so izpostavljeni člani družbe od katerih se zahtevajo kolektivne odločitve kar ima posledice na njihovo skupno življenje in delovanje.Obstajata dva pristopa k policy-analizi :

- profesionalno tehnični , ki išče praktične odgovore na vprašanja kdo želi takšen policy program in zakaj , kaj bo s tem pridobil in kaj izgubil , koliko bo to stalo ...
- drugi pristop gleda na policy odločanje kot izbortega kaj je dobro za družbo: kako izbrati družbene probleme za reševanje, katere so dominantne javne, kolektivne ideje, vizije in orjentacije družbe.

POLICY-ANALIZA

Analiza politik je oblikovanje strokovnih podlag, ki naj bi služile političnim odločevalcem v primeru političnega odločanja.

1.1. Pionirski prispevek Harolda Lasswella : operacionalna načela nove policy znanosti so poudarjala problemno orejencijo , kontekstualnost multimetodni pristop in stališče vrednosti. Znanosti - uporabo večih znanosti.

1.2. Izvori in vspodbujevalci policy-analize:

- notranji: narasli družbeni problemi (spopadi) so izvali ustvarjanjenovih državnih ministerstev in upravnih resorjev. Analitična vrednost policy-analize je v zbiranju informacij , raziskovanjem in analizo,izoliranju in pojasnjevanju problemov, definiranju ciljev , izboru možnih rešitev in operacionalizacija idej v izpeljive programe.
- zunanji:bihevizem- njihova naloga ni bila spremeniti svet , temveč pomagati močnim v kontroli nad njim. Postbihevizem - vse več pozornosti se polaga na rezultate in posledice političnih procesov , pravitako se ne zapostavljajo vprašanja vrednosti(etična)

2. Definicije in klasifikacije

2.1. Definicije- imamo definicijski pluralizem, najdemo pa naslednje skupne poteze:

1) Večina avtorjev se strinja da se pod policy razume nekaj več kot samo ena konkretna odločitev - celovit sestav odločitev. Lahko je veliko akterjev vključenih v mrežo odločanja - lahko se v razlilčnih fazah pojavljajo raznovrstni akterji .

2) Poudarjena je ciljna racionalnost v smislu delovanja - šele stvarna aktivnost lahko pripomore v spremembi nespejmljivega stanja .

3) Poudarjanje odločanje in institucije

4) Kvalitativni metodološki postopki - postopli fenomenološkega raziskovanja (zbiranje podakov o mišljenju in obnašanju).

5) Lasswellov poudarek na preskriptivno in deskriptivno funkcijo policy-analize , to je kot znanje o in za politično odločanje.

2.2. Klasifikacije : v najširši uporabi je delitev na policy-vsebino in policy-proces

2.2.1. Klasifikacija policy-vsebine

- Distributivne odločitve : s njimi se dodeljujejo dobrine subjektom v družbi tako da vsak od njih dobi enako vrednost (denar , pravice ipd.)
- Regulativne odločitve : z njimi se poskuša zadržati struktura moči v družbi obdržati ali zamenjati , z njimi se poskuša vplivati na naše obnašanje. Svet politike je tipičen prostor regulativnih odločitev (zakoni).
- Redistributivne odločitve : govorimo o redistribuciji dobrin med političnimi deli - razredi in sloji , družbenih gibanj , generacijami . Lowi jih enačuje z revolucijami .
- **Poleg te lowijeve klasifikacije** imamo še **Eastonovo** delitev glede na to kaj zajema output: lahko imamo avtoritarne ali asociativne odločitve. Odločitve lahko nastopajo kot output ali kot učinek, impact.

- **Salisbury** loči alokativne odločitve (dodeljevanje dobrin) in strukturirane (pravila, merila)

2.2.1. Klasifikacija policy-procesa

Policy-proces se lahko analitično razdeli na faze, a one se medsebojno razlikujejo po vrsti subjektov ki v njih sodelujejo, oblikah aktivnosti ki se v njih odvijajo, časovnem poteku in specifičnih rezultatih.

Glavne značilnosti posameznih faz po Lasswellu

1. informiranje
2. promocija
3. preskripcija
4. invokacija
5. aplikacija
6. končanje aktivnosti zaradi negativnih učinkov
7. evaluacija (=vrednotenje, opazovanje, ni pa čisto isto)

TEORIJE POLITIČNEGA ODLOČANJA

Odločitve (kot rezultat odločanja) so najvrednejši indikator moči v političnih raziskavah.

1. Odločanje in racionalnost

1.1. Klasični racionalni model odločanja

V političnem odločanju racionalnost se definira kot maksimiranje željenih učinkov. Racionalni modeli odločanja nam kažejo kako bi se odločanje moralo odvijati in ne kako se odvija. Racionalno odločanje mora izpolniti dve logični postavki: konzistentnost (doslednost-podoben pojav se vedno tretira enako) in tranzitivnost (odločanje A napram B in B napram C potem tudi isto A napram C), to pravilo ustvarja hierarhijo preferenc.

Racionalnost v ekonomskih modelih odločanja: racionalen človek se trudi maksimirati svoje preference.

Primer: volitve, človek gleda na to kaj mu nudi tisti ki naj bi ga volil.

H.Simon - omejena racionalnost. Cilj tistega ki odloča ni več maksimiranje vrednosti temveč optimalizacija. Vrednostni kriterij ekonomske racionalnosti

J.Bentham - načelo utilitarnosti (možne odločitve se morajo rangirati po številu enot koristnosti) - socialna kritika. Očitajo mu prevelike neenakosti.

V.Pareto - Paretov kriterij: na njemu temeljijo znane cost-benefit metode. Kritika: problem izhodiščnega stanja.

Rawls: potrebno je izboljševanje stanja najsiromašnejših skupin.

1.2. Inkrementalni model odločanja

Lindblomov inkrementalni model odločanja razlikuje dve vrsti odločitev: ene ki ustvarjajo velike spremembe v družbi in one, ki imajo za posledico male spremembe.

Model inkrementalnega odločanja: cilj in sredstvo sta v stalnem medsebojnem soodnosu.

Inkrementalni model odločanja daje človekovim sposobnostmi realno mero - enostavno jih prilagaja okolici in razpoložljivim sredstvom. Lindblom in njegovi zastopniki opisujejo politične procese stabilnih demokratskih družb. Očitajo mu konzervativnost.

1.3. Model odločanja **Amitai Etzionia**

V iskanju za pristopom, ki bi uspešno kombiniral deskriptivne in preskriptivne dimenzije modela odločanja Amitai Etzioni predlaga srednjo pot, ki jo imenuje mixed scanning. On razlikuje dve vrsti odločitev: fundamentalne in posamezne.

Na temelju pregleda stanja se izbirajo dolgoročni cilji ki se jih poskuša realizirati s serijo inkrementalnih odločitev.

1.4. Deskriptivni modeli odločanja

1.4.1. 3 modeli **Allisona** (gre za post-facto analize):

- racionalni policy model (podoben racionalnemu modelu)
- model organizacijskih procesov (razumevanje organizacijskega konteksta)
- model birokratske politike (notranji boji v vladnih telesih, organizacijah)

1.4.2. Odločanje v pogojih **organizirane anarhije** karakterizirajo tri osnovne lastnosti:

- nedefinirani cilji in preference
- nejasna tehnologija
- fluidna, menjajoča participacija

Znanstveniki to odločanje primerjajo z **kanto za smeti**, v katero se kar naprej nekaj meče med seboj nepovezane probleme in rešitve.

2. Odločanje in politična moč

2.1. O pojmu politične moči

Politična moč po M. Webbru pripada državi v obliki legitimne moči - oblasti.

Procesualno razumevanje pojma moči nas vodi do odkrivanja dveh ključnih elementov: subjekta in objekta moči

2.2. Odnos procesa odločanja in moči

a) stratifikacijski pristop raziskovanja politične moči , katerih rezultati so kazali elitistično sliko moči . Ta pristop koristi dve metodi :

- pozicijska metoda : največ moči imajo tisti , ki zasedajo vrhove političnih , ekonomskih in drugih institucij . Prednost te metode je v njeni enostavnosti in cenenosti .
- reputacijska metoda (Hunter): največ moči imajo tisti ki uživajo najvišjo reputacijo

a) pluralistični pristop (s metodo odločanja) po katerem ni edinstvene elite moči temveč se ob vsaki odločitvi oblikujejo nove koalicije močnih . Velik pomen informacij in denarja (Lukes)-

Metoda odločanja : na osnovi kdo odloča ugotavljamo kdo ima moč .

c) neolitistična kritika: (Bachrach in Baratz): pluralizem namerno beži pred vprašanji izvorov moči. Koncept neodločanja upoštevat. Tipologizirata pojme: moč, sila, vpliv, avtoriteta.

3. Politični proces

Analiza političnega procesa je usmerjena na družbene , javne probleme in aktivnosti političnih subjektov k njihovem reševanju .

Faze policy-procesa

- inicijativa
- alternativa
- odločanje
- realizacija
- vrednotenje

Potek političnega odločanja

1. Inicijativa

Z inicijativo smo določili čas in aktivnosti s katerim se začneja policy-proces.

1.1. Kaj je problem

1.2. Kako definirati problem

Definirati problem pomeni orisati razliko med tistim kjer smo in tem kam želimo priti . Interpretacija problema kot možnost izboljšanja stanja nam odkriva vprašanje vrednosti : izboljšanje za koga in za kakšne stroške .?

1.3. Mobilizacija akterjev

Percepcija in definicija problema označuje bodoče akterje političnega procesa - ustvarjajo se interesne koalicije za in proti .

2. Agenda (dnevni red)

2.1. Teoretični pristopi

1* organizacijski pristop : poudarja aktivnosti formalnih odločiteljev

2* interesni pristop : koncentrira se na vprašanje definicije problema in ne na njegovo reševanje. Probleme lahko delimo na konfliktne in na nekonfliktne .

3* ekonomski pristop

2.1. Modeli dnevnega reda

4* procesualni modeli Cobba in Rossa : sta identificirala tri podmodele (pri prvem prihaja inicijativa izven vladnih institucij , drugi je mobilizacijski podmodel - odločevalec želi dobiti širšo podporo javnosti za svoj projekt , tretji je model notranjega pristopa - telesa odločanja so tako nositelj inicijative in odločanja .)

5* J.Kingdon : trije poteki agenda-procesa : čaka na pravi trenutek za začetek procesa (vsa okna morajo biti odprta).

2.2. Vrsta vsebine (Cobb, Elder):

6* celoviti dnevni red : to so problemi in vprašanja o katerih se razpravlja v javnosti .

7* institucijski (formalni , vladin) dnevni red : ta so dosti bolj konkretna in so že akcijsko oblikovana .

Sicer se dnevni red deli glede na :

- lokalno-nacionalno
- ekonomsko- obrambno
- dolgoročno- kratkoročno
- zakonodajno- sodno

3. Subjekti agenda procesa

3.1. Državni akteri

- politični vrh
- politični zastopniki , poslanci
- uprava in administracija
- policy-povspetniki

3.1. Akterji izven vlade

- interesne skupine
- politične stranke
- znanstveniki , strokovnjaki , svetovalci

To do zdaj so po Lowiju akterji znotraj.

3.3 Množični mediji in agenda-proces

8* množični mediji in javnost : večji vpliv na nas tisto za kar nimamo iskušenj kot pa tisto s katerim imami izkušnje .

9* množični mediji in agenda-proces : njihov vpliv na kreiranje odločanja vladne agende je zelo majhen . Mediji večinoma reagirajo na vladine odločitve in predloge pa tudi tedaj le kratkotrajno in senzacionalistično . Mediji lahko delujejo na definiranje problema , hkrati pa povečujejo njegovo vidljivost in število sodelujočih . Mediji in anketa: ekstrapoliranje na prihodnost- kritike, češ da pačijo politiko.

3.4. Subjekti : vrste povezanosti

10* železni trikotnik : interesne skupine , pristojni državni organi in institucije , pristojna parlamentarna delovna telesa .

11* problemske mreže : v glavnem so to člani policy-skupnosti . V mrežo se vstopa in iztopa brez posledic . (Hugh, Hedo)

12* korporativizem : to je fenomen političnih in ekonomskih vez .

13* kabinetska vlada : omogočen je ministerski sektorizem - govorimo o klasičnem modelu parlamentarne vlade .

4. Dinamika agenda -procesa

4.1 Kontekstualni dejavniki

Kontekstualni dejavniki odvijanja agenda-procesa so najprej opredeljeni s problemom o katerem se gre. Dejavniki so :

1. ekonomska sposobnost družbe
2. ideje in ideologije+ kulturne vrednosti
3. socialna klima
4. strukturne značilnosti

4.2 Spodbude in izvori

Eno od mest nastajanja novih idej so znanstvene institucije
- Indikatori in feedback

Uspešen je tisti problem , ki lahko dokaže da je resen in težak , a za to mora obstajati dokaz .

Feedback lahko opozori na programe , kateri se ne uresničujejo tako kot je bilo zamišljeno , na nove probleme ki so nastali na osnovi policy-implementacije in na nepričakovane posledice , ki jih je potrebno odpraviti .

- Avtomatični policy-gibanja : policy-program indikiranja inflacije (sproži se avtomatično)
- Mobilizacija pozornosti : problem mora vsebovati dramatične vsebine in spektakularne dimenzije , da bi pridobil medijsko pozornost , kar je eden od predpogojev njegove družbene promocije. Druga možnost so simboli (z njimi lahko pokažemo razumljivost in dramsatičnost).
- Proračun :vsaki program in ideja zahteva del omejenih finančnih sredstev. Finančna politika in razpoložljiva sredstva lahko delujejo na status nekega problema na dnevnem redu (ko se varčuje imajo cenejši programi večjo možnost).
- Obstoj rešitve

4.3 Kriteriji podobnosti

14* Politična sprejemljivost : pomeni da je policy-predlog sprejemljiv za večino relevantnih akterjev ali pa se mu ne zoperstavijo. Osnovni cilj takšne študije je povečanje policy-uspešnosti

4.3 Neuspeh prihoda na dnevni red

15* Neodločanje : veliko problemov ne uspe doseči takšen status zaradi vsebin , nasprotovanju akterjev , omejenih kapacitet teles odločanja ali kakšnega drugega razloga . Važno je kaj vlade delajo a pravtako je pomembno kaj vlade ne delajo . Moč imajo tisti katerim uspeva na dnevni red spraviti probleme , a hkrati tudi oni , ki jim uspeva to preprečevati .

16* Ignorirani in nerešeni problemi : na dnevni red lažje dospejo politični problemi kakor socialni .

17* Izguba položaja na dnevnom redu : ti ki so že na dnevnem redu lahko svoj položaj sčasoma zgubijo , zato ker ga morajo prepustiti drugim problemom ki je vidljivi ali pa ima močnejše akterje .

IZBIRA POLICY-REŠITVE

Policy-rešitve lahko opišemo kot možnost rešitve definirane problema ali pa kot poti in sredstva za zadovoljevanje nekih potreb in katera so na razpolago onim ki odločajo .

1.1 Izbira alternative : subjekte v fazi izbire policy-rešitve lahko razdelili na one ki pripadajo državi in na nedržavne subjekte , ki želijo afirmirati svoje interese . Izbira alternative je odvisna od vrste problema in njegovem inicijatorju .

1.2 Vrste in metode oblikovanja policy-rešitev : Formulacija policy-rešitev je lahko razvrščena po mnogih kriterijih . Lahko govorimo o vrstah rešitev glede na področje (ekonomske , socialne , politične ...) , tip subjekta alternative (vladni , nevladni) ali pa populacije na katere se nanašajo posledice .

- 1.3 Vrednotenje alternative : funkcija vrednotenja ni nič drugega kot ocena njihove bodoče uspešnosti .
 Evaulacija mora voditi k maksimiranju postavljenih ciljev .
- 18* Prognoza policy-rešitve/ Dunn pozna tri pristope: ekstrapolativni (projekcije), teoretični (predvidevanje) in intuitivni (predpostavke)
- 19* Učinkovitost policy-rešitve : stroški in koristi : kar je za nekoga strošek bo za drugega v družbi korist. Efektivnost in efikasnost .
- 20* Pravičnost in enakost (nista čisto ista pojma, vendar korelirata)
- 21* Priporočila alternative : delo policy-analitika se konča s priporočilom odločitelju - to je možno po vrednotenju alternative in njenih posledic . Na vprašanje o bodoči aktivnosti mora analitičar imeti pripravljen odgovor .

ODLOČANJE

- 1.1 Odločanje kot legitimizacija
- 1.2 Odločanje kot selekcija

Najbolj enostavno bi lahko dejali , da je odločanje izbira med predloženimi policy-rešitvami .

22* Elementi odločanja po Brewerju in de Leonu: 1. kontekst problema, 2. točke vpliva, 3. pomembnost problema, 4. dostopnost informacij, 5. subjekt/// soočen s situacijo izbire , odločitelj revalorizira ponujene možnosti (pa tudi nedelovanje kot eno izmed njih) , po kriterijih ki jih uporabljajo tudi analitiki z razliko da poudarjajo politično podobnost in uresničitev .

23* Oblike odločanja : poleg posrednih postopkov odločanja je potrebno navesti še neposredno odločanje (referendum) .

IMPLEMENTACIJA

- 1.1 Implementacija-pogled navzdol

Se smatra kot administrativni proces sprejemanja političnih odločitev (top down model)

24* Implementacijske aktivnosti

25* Dejavniki implementacije : kdo sodeluje - predvsem oni ki imajo neke koristi , nosijo stroške ali pa omogočijo izvajanje . Informacije o odločitvah je potrebno dostaviti na mesto izvedbe - potrebno narediti komunikacijske kanale po katerih bodo informacije prispеле na odrejena mesta . V implementacije je osebje najbolj kritični element tako po številu kot po usposobljenosti (posebej še v novih programih) . Faza implementacije je odvisna tudi od podpore inicijatorjev .

- 1.2 Implementacija kot politični odnos

Se smatra kot proces politične interakcije , kompromisa in povratnih vplivov to je model izvedbe od dna proti dnu (bottom up model)

Implementacija je kritična točka političnega procesa v kateri se odvija pretvarjanje inputa v output . Ona ni samo upravni postopek izpeljave nekega formalnega akta , temveč burna družbena aktivnost v kateri imajo vprašanja moči , sredstev , vrednosti , interesov ipd. važno vlogo . Implementacija je vedno konec nečesa a hkrati tudi nek začetek .

VREDNOTENJE

- 1.1. Vrednotenje in policy-analiza : koristno je interpretirati vrednotenje kot kvalitativni premik v spremembi stanja , ki je bilo prej . Vrednotenje se doživlja kot aktivnost ki ruši status quo kot destruktivna dejavnost . Institucije se izogibajo stanjem sprememb in konfliktov .
- 1.2. Odločitev o brisanju : konec ali začetek ?
- Spodbude brisanju : sprememba političnega vodstva ali stranke , sprememba ideološkega obrazca in družbene situacije v katerih prevladuje nezadovoljstvo , nesigurnost in potreba po spremembah . Nenadna in nepričakovana brisanja imajo značaj katastrofe - spremlja jih šok , konfuzija , bes ipd.

OBLIKOVANJE POLICY-PROCESA

1 Policy-ciklus : tipi policy-sprememb v svojih idealnih okoliščinah so : inovacija , zamenjava , nadaljevanje in brisanje .

2 **Policy-načrt** (=policy design) : v zadnjem času je veliko število raziskovalcev soočeno s težavami implementacije in zato se dela policy-načrt - plan načrtovanih aktivnosti . Trije elementi policy-načrta so : vrednost , kontekst in izbira teoretičnega in metodološkega pristopa . Kontekst v policy-načrtu : obstajata notranji in zunanji (stanje okolice na katero imata politik in analitik omejen vpliv) kontekst . Izbira pristopa : interpretacija problema (in njegova rešitev) je opredeljena s teoretičnim izhodiščem - ekonomski pristop interpretira probleme s tržiščnimi pojmi , politični pristop na probleme gleda kot vprašanja pravičnosti in distribucije .

2.2 Policy-načrt kot izbor policy-sredstev : vprašanja iz načrta se pretvarjajo v vprašanja o policy-sredstvih - instrumentih . Instrumenti so načini (mehanizmi) izpeljave ciljev v konkretne akcije . Vrste policy instrumentov : pravna pravila obnašanja s katerimi se obvaruje poslušnost (zakoni , predpisi) , spodbude , povečanje kapacitet in sprememba sestave . (Mc Donnell)

--/--

Hogwood, Gunn:

OPISNI MODELI USTVARJANJA POLITIKE

Narava in cilj opisnih modelov zgleđa na prvi pogled bolj očitna kot idealen tip. Zadnji je bolj mentalne konstrukcije, medtem ko je opisni model bolj naravna človeška dejavnost, odkar potrebujemo neko vrsto ali vzorec o svetu, ki nas obdaja. Na žalost pa vsi ne vidimo enake resničnosti (stvarnosti) posebno ko pride do opisovanj in razlaganj o nečem tako kompleksnem kot je javno ustvarjanje politike. V svoji klasični študiji Allison (1971) kaže kako različne opisne perspektive vodijo do različnih interpretacij dogodkov.

Simon in Lindblom sta v splošnih opisnih modelih prikazala podobne modele racionalnega ustvarjanja politike, oba pa opisujeta stvarnost kot razlikovanje od perfektne racionalnosti.

Simon verjame, da ustvarjalci politike težijo k racionalnosti ampak ne uspejo zaradi vezi in omejitev njihove individualnosti in skupnih kapacitet za logično, ekonomsko obnašanje.

»Administrativni človek« (v nasprotju z ekonomskim) se opira na bolj sprejemljiva pričakovanja. V svojem delu o »povezani racionalnosti« razlaga kombinacijo psihološkega in organizacijskega razlikovanja, ki omejuje naše zmožnosti za polne racionalne odločitve.

Lindblom razlaga svoje argumente podobno kot Simon, s tem da še bolj označi meje racionalnosti v vsakdanjem življenju. Poudarja pomen političnega okolja in ustvarjanja politike in dane situacije v kateri se ustvarja politika. Če primerjamo njune ugotovitve, lahko izločimo 5 pomembnih kategorij omejitev racionalnosti v dejanskem odločanju in obnašanju.

1. *Psihološke omejitve.* Nekatere očitne omejitve so v individualni moči preračunavanja. Npr. Zakaj študent ni zmožen popolnoma izkoristiti možnosti, ki se mu ponujajo v zvezi s kariero? Zaradi: a) pomanjkanja znanja b) zaradi pomanjkanja izkušenosti (talenta) c) zaradi pomanjkanja samospoštovanja, da bi lahko uporabil informacije, ki so mu na razpolago.
2. *Omejitve porajajoče se iz multiplih vrednot.* Problem vrednosti se poslabša, ko se pomaknemo od individualne do kolektivne racionalnosti. Tudi Arrow v svoji teoriji poudarja, da različni ljudje na različne načine opredeljujejo vrednote.
3. *Organizacijske omejitve.* Tudi če bo posameznik premagal svoje osebne omejitve kot ustvarjalec politike, bo še vedno naletel na svoji poti na mnoge ovire, prav zaradi dejstva, da mora delovati kot del neke celote (firma, vladna ustanova, lokalna skupnost ipd.). Zaradi večjega učinka moderne firme težijo k temu, da delo specializirajo po funkcijah. To pa velikokrat pripelje do problemov, ker so različni aspekti obravnavani od različnih pod-enot in koordinacij. Drug problem je, da pogosto gledamo na probleme kot na omejene dogodke. Mnogi veliki informacijski sistemi kažejo, da pretok informacij ne odgovarja njihovim potrebam. Organizacije bi nas rade zasule z informacijami, ki jih ne potrebujemo, prave informacije pa prihajajo prepočasi ali pa v neuporabni obliki.
4. *Cenovne omejitve.* Racionalnost stane glede na čas, energijo in denar. Treba pa je biti iznajdljiv, da dobiš dobiček od racionalnega pristopa.
5. *Situacijske omejitve.* Peta kategorija je omejena situacijsko. Vsi smo pod vplivom preteklosti in pod vplivom odmevnih dogodkov v sedanjosti, pa tudi človeških pričakovanj v prihodnosti. Dober primer je proračun za prihodnje leto in kolikšen je bil lanski.

Če pogledamo glavne točke Lindblomovega opisnega modela, vidimo, da prevladuje pozitivna teorija in da je popolnoma racionalno ustvarjanje politike nemogoče. Glavne karakteristike po Lindblomu vsebujejo sledeče:

1. Ustvarjalci politike se pogosto izogibajo objektivnega razmišljanja.....
2. Previdno in eksperimentalno se lotevajo neznanega in se bojijo velikega koraka v neznano prihodnost.
3. Ustvarjalci politike sprejemajo dejstvo, da se problemi rešijo enkrat za vselej.
4. Mnoge politike ustvarjajo posamezniki ali celo posamezne agencije.
5. Medtem ko so ti udeleženci osebno zainteresirani niso slepo partizani in nezmožni sprejemati odločitve, sprejemajo pa tudi pogajanja in kompromise.
6. Vrednote so visoko cenjene in kar iz tega izhaja ni pogosto najboljša politika, je bolj kot kompromis, ki ga večina lahko sprejme.

Simonovi in Lindblomovi opisni modeli so zelo posplošeni, lahko pa trdimo, da Lindblomovi modeli odsevajo specialne karakteristike ameriškega političnega sistema. Vsaka država bo imela svoj političen stil s svojimi karakteristikami. Tudi Richardson in Jordan opredeljujeta britanski politični sistem kot sistem v katerem igra pomembno vlogo parlament. Pomembno je, da imamo razumevajoč političen proces v vsaki državi, med znanstveniki pa ni točno opredeljeno, kako karakterizirati politični proces v praksi.

--/--

ANALIZA POLITIK- Nekatere stvari s predavanj

Orginalno je Policy Analysis. V Sloveniji imamo samo en pojem politike:

Policy (javno delovanje, javna politika – zdravstvena, kmetijska ipd)

Politika Politics (politika)

Polity (strukturirani pojem – to so ustanove kjer se dogaja politično odločanje)

Public policy (javna politika)

Odločitve, ki jih sprejemajo zakonodajni in izvršilni organi oblasti. Dolga vrsta bolj ali manj povezanih izbir vključno z odločitvami ne delovati, ki jih sprejemajo vladna telesa in uradniki (Dunn,1981:61).

Prvi pristop k policy analizi so naredili Angleži, ko so raziskovali problem konjskih iztrebkov v Londonu.

Policy Analiza je interdisciplinarna (strokovnjaki iz več področji sodelujejo) in je hkrati posebna znanstvena disciplina.

Zvrsti policy študije

- 1) Policy vsebine: nastanek, intence, delovanje politik na različnih področjih
- 2) Policy proces: študije primerov, aktivnosti različnih akterjev
- 3) Policy outputov: determinante vzorcev, distribucije izdatkov ali drugih indikatorjev policy outputov, kompleksne statistične analize
- 4) Evaluacijske študije: koliko »outcoms« dosejajo cilje politike, kako je dokončni zakon učinkovit
- 5) Informacije za oblikovanje politik: podatki za svetovanje glede implikacije alternativnih politik. Neodvisne policy institucije, raziskovalne komisije znotraj vladnih organizacij.
- 6) Proces advocacy: oblikovanje procesa odločanja, da bi bil bolj racionalen (kako naj bo oblikovana policy)
- 7) Policy advocacy: argumenti za določeno politiko (analitik lahko nastopa kot politik ali pa politik kot analitik) – primer porodniške v Sloveniji: SKD za povečanje, LDS proti
- 8) Analiza politik: dejstva vrednote, raziskujemo kako so delane analize, odkrivanje napak v analizah

Deskriptivna analiza

- študije policy procesa
- študija policy outputov
- evaluacije

Preskriptivna policy analiza

- policy advocacy
- proces advocacy
- informacije za oblikovanje policy
- evaluacija

Modeli vplivanja interesnih skupin

Relativni vpliv interesnih skupin – determinante

- številčnost
- materialni resursi
- organizacijska moč
- vodstvo
- notranja kohezivnost
- dostop do odločanja

Elitni (elitistični) model odločanja

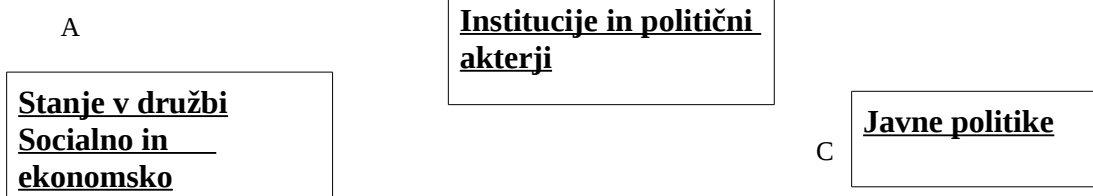
Elita

Uradništvo administracija

Množice

Primer Jugoslavije v 50-tih letih, ko so odločale elite v imenu množic

Sistemski model

A – Družba (zdravje, urbanizem, stopnja izobraževanja)

B – Politični sistem (ustava, strankarski sistem)

C – Javne politike (človekove pravice, davki, obramba)

e) Diskontinuirane

f) Katastrofa

Scenariji

Hipotetična vrsta dogodkov, ki jih napovedujejo strokovnjaki

IV. Faza vrednotenja

Tehtanje alternativnih rešitev

Prikaže dobre in slabe strani opcij. Najboljša metoda je tukaj "cost benefit" metoda, vendar je mnogo stvari vezanih na vrednote.

"cost efficiency" – učinkovitost

V. Faza evalvacije

Kakšne so posledice določene politike in ali politika dosega te cilje, ki smo si jih zastavili. Da to ugotovimo imamo na razpolago več analiz:

- analiza stanja prej in stanja potem, različna časovna obdobja
- analiza eksperimenta (problem etičnosti – eksperiment na ljudeh)
- kvazi eksperiment (lastnih vzorcev)